

¹Drago Tešanović, ²Dragana Lazić, ³Sanja Geratović, ⁴Danijela Panić, ⁵Ljiljana Mitrović

^{1,2} Evropski Univerzitet u Brčkom

OCJENJIVANJE I VREDNOVANJE VJEŠTINA UČENIKA (LIKOVNIH, MUZIČKIH I FIZIČKIH) U OSNOVNOJ ŠKOLI, U ODNOSU NA OCJENJIVANJE MATEMATIKE I MATERNJEG JEZIKA, A U CILJU MOTIVIRANJA I NAPREDOVANJA UČENIKA

Izvorni naučni rad

Sažetak

U radu se govori o ocjenjivanju vještina učenika, (likovnih, muzičkih i fizičkih) u osnovnoj školi. Mnogi nastavnici imaju različita mišljenja i stavove kada je u pitanju ocjenjivanje vještina učenika. Aktuelno je pitanje da li nastavnik treba da ocjenom "kazni" dijete koje nije nadareno za neku vještinu ili da mu pruži podršku i podsticaj u istrajnosti i trudu. Ocjene iz vještina u znatnoj mjeri povećavaju prosjek učenicima, ali nekada se desi da učenik dobije nižu ocjenu iz vještina nego što je prosjek iz ostalih predmeta, pa se postavlja pitanje da li je u redu da te iste vještine popravljaju prosjek, dok drugima kvare/snižavaju i kakve emocije to izaziva kod djece? Uticaj lošije ocjene iz neke od vještina na psihu djeteta je predmet ovog rada. Cilj rada je da ispita stavove nastavnika, učenika i roditelja o ovom pitanju u cilju dobijanja slike o stvarnom stanju u našim osnovnim školama kada je u pitanju ocjenjivanje vještina učenika. Ispitivanje će se vršiti anketnim upitnicima za svaku populaciju posebno (nastavnici, učenici, roditelji) u osnovnim školama u Bijeljini.

Ključne riječi: *ocjenjivanje, vještine, podsticaj, podrška, kazna*

Abstract

Original scientific paper

The paper deals with the evaluation skills of students, (art, music and physical) in elementary school. Many teachers have different opinions and attitudes when it comes to assessing skills. What's the question of whether the teacher should mark "punish" the child who is not gifted to a skill or to provide support and encouragement to perseverance and effort. Guest of vjština significantly increase the average students, but sometimes it happens that a student gets a lower grade skills than the average in other subjects, however, emphasize in the question that it's okay to these same skills are improving average, while others Chiavari / lower and what emotions it causes in children? The impact of lower grades in some of the skills on the psyche of the child is the subject of this paper. The aim is to examine the attitudes of teachers, students and parents on this issue in order to obtain images of the actual situation in our primary schools when it comes to assessing skills. Testing will be conducted questionnaires for each population separately (teachers, students, parents) in primary schools in Bijeljina.

Key words: *assessment, skills, encouragement, support, punishment*

UVOD

U vremenu u kojem je sve podređeno djetetu i njegovim potrebama i pravima, kada je dijete uvijek u pravu, u vrijeme inkluzije, kada ne smije biti kažnjeno, da li smije biti „oštećeno“ ocjenom iz predmeta koji voli i kojim se bavi i u slobodno vrijeme? Kako će se osjećati dijete koje ima sve petice, pri tome dijete razvedenih roditelja, a koje u svoje slobodno vrijeme crta, slika, vaja, pravi nakit i razne figurice, donosi pribor za rad, ponaša se pristojno na časovima i u sedmom razredu dobije (prvu) nižu zaključnu ocjenu od odlične i to iz likovne kulture, omiljenog predmeta? Da li učenik koji ide u muzičku školu može iz muzičke kulture da ima zaključnu ocjenu nižu od odlične? Nažalost može, i zbog toga je ovaj rad nastao, iz revolta prema tim događanjima, u nadi da će se takvi događaji suzbiti.

Definisanje ključnih pojmova

Škola je vaspitno obrazovna, javna ustanova čiji je glavni zadatak da ostvaruje savremeno, obavezno, osnovno, primarno, vaspitanje, obrazovanje, obezbjeđuje na savremenim osnovama sticanje znanja učenika, unapređuje, proširuje ih, razvija, podstiče psihofizičke sposobnosti, njihove sklonosti, radne navike, vještine, vrši profesionalno informisanje i pomaže pri izboru zanimanja, organizuje osnovno obrazovanje odraslih, itd. Učenik je lice koje se vaspitava i obrazuje u procesu nastave koja se zbog njega smišlja, planira, priprema, organizuje, realizuje, ponavlja, vrednuje, prati, vrše ispitivanja, ocjenjivanja, vrednovanje učenika i nastavnika. Nastavnik je stručno osposobljena osoba, koja svoja znanja prenosi na učenika, osoba kojoj društvo i prosvetne vlasti priznaju da je kvalifikovana za vaspitanje djece, omladine i odraslih. Nastava je najorganizovaniji, najsistematičniji, naučno utemeljen način provođenja aktivnosti vaspitanja i obrazovanja.

Ocjenjivanje i vrednovanje učeničkih dostignuća

Školsko ocjenjivanje je jedan od osnovnih segmenata sistema evaluacije u obrazovanju. Ocjena je povratna informacija učeniku, učitelju i roditeljima i ima motivacijsku, dijagnostičku i prognostičku funkciju. Postoje dvije vrste ocjena i ocjenjivanja: sistem ocjenjivanja pomoću brojki (numeričko ocjenjivanje) i opisno ocjenjivanje. U procesu nastave i slobodnih aktivnosti nastavnik konstatntno treba, na razne načine da provjerava stepen usvojenosti i praktikovanje vaspitnih vrijednosti. Da bi učenici reagovali na podsticaje vezane za usvajanje znanja nastavnim im treba stalno davati povratnu informaciju o njihovom znanju. U razredima gdje prevladava nastava koja se temelji na nagradama, kaznama i takmičenju, učenici traže različite moguće načine koji će im omogućiti da dođu do najboljih ocjena, a ne i do boljeg učenja. U tom slučaju učenici, kad god im se ukaže prilika, izbjegavaju zadaće koje zahtijevaju više truda i opiru se ispitivanjima zbog straha da će pogriješiti. Mnogi učenici koji postižu konstantno lošije rezultate u uspjehu i vjeruju da su manje sposobni od drugih učenika što za posljedicu ima probleme u nastavi, slobodnim aktivnostima, učenju, probleme sa drugim učenicima, nastavnicima, školom, porodicom i društvenom sredinom, odnosno pojavi neprihvatljivih oblika ponašanja. Tako počinju da zaostaju u školi za ostalim učenicima jer prestaju da ulažu trud u učenje jer im učenje donosi neuspjehe. Međutim, uspješnijim učenicima u takvoj razrednoj atmosferi uprkos tome dobro ide. *Uspjeh je stepen u kojem su učenici trajno usvojili nastavni program, znanja, vještine i navike.* Evaluacija u nastavi je proces praćenja, provjeravanja i vrednovanja. Ocjena je sredstvo koje mjeri znanja učenika iz određene oblasti (Čolaković, Musić, 2012.).

Elementi ocjenivnja znanja:

- Ocjena nedovoljan (1) za nepoznavanje činjenica, ćutanje i neučestvovanje u radu
- Dovoljan (2) nagađanje u izlaganju, pogrešno interpretiranje i netačno potupanje
- Dobar (3) opisivanje, pronalaženje adekvatnih izraza, kopiranje izlaganja u radu
- Vrlo dobar (4) objašnjava jasno i razgovjetno i upoređuje, pronalazi slično u različitom i obrnuto
- Odličan (5) rekonstrukcija, prerada prvobitne koncepcije slobono logičko interpretiranje, stvaranje sistema znanja, umjeća i navika.

Ocjenjivanje je najkraće rečeno postupak kojim se na ugovoreni način izražava uspjeh učenika pri čemu skala ocjena može biti različita (1,2,3,4,5). Redovno praćenje napredovanja učenika, vrednovanje i ocjenjivanje njegovih dostignuća su sastavni dio vaspitno obrazovnog rada. Permanentno praćenje, vrednovanje i ocjenjivanje znanja i napredovanje učenika je neophodno, a prije svega utiče na interes, zalaganje i motivisanost učenika (Čolaković, Musić, 2012.). Danas u nastavnoj praksi naših škola postoji velika šarolikost kada je u pitanju vrednovanje i ocjenjivanje, šta će se uzeti u obzir, koji kriteriji, koji modaliteti i indikatori, šta treba uvažavati i podsticati, a šta zanemariti i sprečavati. Slična šarolikost se javlja i kad je u pitanju davanje ocjene, njeno saopštavanje, obrazloženje, obavještanje roditelja, upoznavanje drugih nastavnika i učenika. Problemi su se javili uvođenjem opisnog ocjenjivanja pri čemu se od nastavnika traži detaljnije i konkretnije pismeno zapažanje, procjenjivanje, ocjenjivanje i obrazlaganje napredovanja i uspjeha učenika. Ocjenjivanje je sastavni dio nastavnog procesa, bez kojeg se isti ne može realizovati. Ocjenjivanjem se provjeravaju, vrednuju i evidentiraju dostignuća učenika. Provjeravanje i ocjenjivanje imaju ulogu kako u procesu podučavanja, tako i u procesu učenja. Način provjeravanja i ocjenjivanja utiče na to kako će učenici učiti, kakvo će znanje usvojiti i kakav će stav prema učenju i znanju zauzeti. Na napredak u učenju utiče provjeravanje znanja koje daje informaciju o tome kako treba krenuti. Nastavnik koji provjeravanje poima kao sastavni dio učenja, smisao nastave vidi u tome da učenicima omogući izgradnju i produblivanje znanja kao i preuzimanje nadzora nad vlastitim učenjem, jer samo tako može bitno uticati na njihovo učenje. Dobra provjera znanja omogućava kvalitetno učenje. Na ocjenjivanje utiču subjektivni i objektivni faktori. Prilikom ocjenjivanja bi trebalo da se odbace svi subjektivni faktori nastavnika prema učeniku, da se zanemare njegove prethodne ocjene i da se učenik ocijeni na osnovu trenutno pokazanog znanja. Danas u nastavnom procesu se mnogo pažnje posvećuje dilemi koje ocjenjivanje je efikasnije, brojčano ili opisno? Neki autori smatraju da je brojčano ocjenjivanje prevaziđeno, i da se veća pažnja treba posvetiti opisnom ocjenjivanju, u kojem učenici postižu bolji uspjeh. Također, postoji mišljenje da je brojčano ocjenjivanje preusko i kruto. Za razliku od brojčanog ocjenjivanja, opisno ocjenjivanje uzima u obzir i ponašanje učenika u školskoj sredini, motivaciju, potrebe, želje, interesovanja učenika, sposobnosti, radne navike, način učenja i sticanje znanja. Opisno ocjenjivanje je dobar početak za učenike zbog toga što je to prvi susret sa nastavnim procesom, u kojem učenici nemaju strah od ocjene. Ipak, opisno ocjenjivanje je pokazalo niz slabosti, a jedna od njih je da nastavnici pristupaju različito pri čemu dolaze do punog izražaja subjektivne razlike u mišljenjima i stavovima, načinu praćenja i vođenju evidencije, formulisanju konstatacija na osnovu kojih se o učeniku, njegovom odnosu prema radnim obavezama, napredovanju, uspjehu, razvijenosti, sposobnosti, nivoa usvojenog znanja (zna, ne zna, ne uči) i sl. ne može steći pravi uvid, pri čemu se nameće zaključak da sami nastavnici ne znaju šta treba uzeti u obzir prilikom ocjenjivanja. Tradicionalno školsko ocjenjivanje je specifična situacija u kojoj nastavnik igra glavnu ulogu, nastavnik je mjerilac (onaj koji mjeri) i mjerni instrument (ono čime se mjeri). Danas u zahtjevima koji se postavljaju školi i nastavniku tokom procesa ocjenjivanja, nastavnik bi trebalo da bude mjerilac isto onoliko koliko i sam učenik. Ocjenjivanje se odnosi na davanje ocjene, dok evaluacija pored toga obuhvata i proces praćenja cjelokupne ličnosti. Ocjenjivanjem utvrđujemo da li je učenik stekao

određena znanja, savladao gradivo koje je propisano nastavnim planom i programom (Čolaković, Musić, 2012.).

Vrste ocjenjivanja

Ocjena i uspjeh učenika u nastavnim predmetima za određeni razred služi kao osnova za izvođenje prosječne ocjene opšteg školskog uspijeha. Funkcije ocjene su: dijagnostičke, informativne, razvojno stimulativne i regulativne. U praksi su zastupljene dvije vrste ocjenjivanja: brojčano (numeričko) i opisno ocjenjivanje. Brojčano (numeričko) ocjenjivanje obuhvata petočlanu skalu od 5 do 1, u kojoj je 5 najviša ocjena, a 1 najniža, negativna ocjena – nedovoljan 1. (Tomić, Osmić, 2006, str. 299-302.).

Prema istim autorima, opisno ocjenjivanje ima prednosti nad brojčanim ocjenjivanjem koje se ogledaju u sledećem:

- Pomaže nastavniku da svestranije upozna učenika i njegov rad i da ga na taj način prikaže,
- Omogućuje tananije diferenciranje dostignuća učenika,
- Obezbeđuje individualiziran pristup,
- Uspješnije izražava dinamiku i tendenciju dostignuća učenika ,
- Uzima u obzir sve manifestacije učenikovog rada što na učenike djeluje podsticajno,
- Raščlanjivanjem u opisnom ocjenjivanju može se prikazati ne samo nivo uspjeha već i njegovi različiti aspekti,
- Opsino ocjenjivanje omogućava prikazivanje različitih aspekata uspjeha učenika i ima širi i kompleksniji mjerni radijus,
- Ono pruža mogućnost za šire i objektivnije sagledavanje pojedinih aspekata učenikovog razvoja i pruža detaljniji i pregledniji uvid i u vaspitne rezultate.

U nedostatke opisnog ocjenjivanja pomenuti autori ubrajaju:

- Nedovoljna stručno – metodička osposobljenost nastavnika,
- Praćenje rada i napredovanja učenika traži ogroman napor od strane nastavnika,
- Prisutnost subjektivizma u praćenju, provjeravanju i vrednovanju učenika,
- Šablonizam u tekstualnim izvještajima uz prečeste formulacije: „trudi se u radu“, „nedovoljno je aktivan“, „zadovoljava“, itd. (Čolaković, Musić, 2012.).

Najviše je zastupljeno brojčano i opisno ocjenjivanje, a pored ta dva sistema navode još i poensko ocjenjivanje, ocjenjivanje putem testova znanja, kombinovano ocjenjivanje, formativno ocjenjivanje, sumativno ocjenjivanje, normativno ocjenjivanje, dijagnostičko ocjenjivanje, interno ocjenjivanje, eksterno ocjenjivanje, neformalno ocjenjivanje, formalno ocjenjivanje, trajno ocjenjivanje, jednokratno ocjenjivanje. U praksi su zastupljene dvije vrste ocjenjivanja: brojčano (numeričko) i opisno ocjenjivanje. Brojčano (numeričko) ocjenjivanje obuhvata petočlanu skalu od 5 do 1, u kojoj je 5 najviša ocjena, a 1 najniža, negativna ocjena – nedovoljan 1 (Tomić, 2006.). opisno ocjenjivanje ima prednosti nad brojčanim ocjenjivanjem koje se ogledaju u sljedećem: pomaže nastavniku da svestranije upozna učenika i njegov rad; omogućuje tananije diferenciranje dostignuća učenika; obezbeđuje individualizovan pristup; uspješnije izražava dinamiku i tendenciju dostignuća učenika (Čolaković, Musić).

Uključivanje učenika u postupak vrednovanja i ocjenjivanja

Uključivanjem učenika u ocjenjivanje može se koristiti metod bodovanja – postignuće. Nastao je kao praktična primjena učenja teoretičara motivacije. Suština primjene ove metode je postignuće da učenici znaju šta se tačno od njih traži, da imaju vremena da se pripreme i da nema faktora iznenađenja. Posle ili u toku obrade nastavne jedinice učeniima se daju bodovi za ovladavanje nastavnim sadržajima. Bodovi se daju analitički (svaka informacija se boduje u zagradi pored sadržaja da bi učenici znali koliko će savladavanjem određene informacije dobiti poena). Na kraju nastavne jedinice daje se skala o iznosu bodova za svaku ocjenu. U tom slučaju učenici ne znaju koja će pitanja biti na testu ili pri provjeri znanja. Prednosti ovog metoda su: učenici tačno znaju šta im se traži za ocjenu, učenici mogu sami sebi dati cjenu koja se neće razlikovati od nastavnikove, bodovanje se može primijeniti i individualno i u grupi, razvija se odgovornost kod učenika jer su svjesni da sami odlučuju o svom uspjehu. Primjena ovih metoda omogućava stvaranje vrlo povoljne emocionalne klime prilikom učenja što doprinosi i visokom nivou motivacije učenika. Značajno je i to da se ove metode mogu kombinovati sa tradicionalnom nastavom. Prema tome, nastavnik ne mora radikalno mijenjati svoju praksu i svoja ranija iskustva da bi koristio ove metode rada.

Postiže se nekoliko ciljeva: osjećaj kontrole nad uspjehom i stvara se motivacija za rad, usvaja kriterije i razvija vještinu ocjenjivanja i realnije vrednovanje svog i tuđeg uspjeha, prihvatanje ocjene i postaje neovisan o vanjskoj procjeni i kontroli. Ocjenjivanje učenika u parovima učenici upoređuju svaku procjenu osobe s osobinama drugog pojedinca koji je procijenjen u opštim okvirima: jednak, bolji ili lošiji. O tome koliko učenik pravilno procjenjuje svoju ličnost zavisi vrlo mnogo: karakter, emocije, odnos s okolinom. Samoprocjena počiva na samopoznanju. Posebno obilježje samoocjena dobija u poređenju s ocjenom drugog. U sastavljanju i primjeni skala za samoprocjenjivanje učenika treba težiti što većoj konkretizaciji pitanja iz života i izv. škole. Samoprocjena neće nikada biti jedini način upoznavanja učenika, jer nas ona upućuje samo na to kako se učenik odnosi prema sebi i kako shvata okolinu. Za dublje i potpunije poznavanje učenika nužne su procjene nastavnika, roditelja i ostalih učenika (Čolaković, Musić).

METODOLOŠKI OKVIR ISTRAŽIVANJA

Predmet ovog rada je ocjenjivanje učenika, kao i uticaj lošije ocjene od očekivane iz neke od vještina na psihu djeteta, a problem istraživanja je način ocjenjivanja vještina učenika u osnovnoj školi. Cilj rada je da ispita stavove nastavnika, učenika i roditelja o ovom pitanju kako bi se dobila slika o stvarnom stanju u našim osnovnim školama kada je u pitanju ocjenjivanje vještina učenika. Ciljevi istraživanja u ovom radu su društveni ciljevi čijim ostvarivanjem se dolazi do novih korisnih saznanja o aktuelnom načinu ocjenjivanja i opravdanosti takve vrste ocjenjivanja učenika, a to su:

- Sagledati način na koji se učenici ocjenjuju iz muzičkog, likovnog i fizičkog vaspitanja,
- Kakvi problemi se javljaju pri ocjenjivanju pomenutih predmeta,
- Kakva su osjećanja učenika koji misle da su „oštećeni“ ocjenom.

Hipotetički okvir istraživanja u ovom radu čini jedna opšta (generalna) i četiri posebne hipoteze istraživanja.

Glavna hipoteza ovog rada glasi: „Učenici više vole časove likovnog, muzičkog i fizičkog vaspitanja nego matematike i maternjeg jezika“.

Prva pomoćna hipoteza: „Ocjene iz vještina (likovnog, muzičkog i fizičkog vaspitanja) su više nego iz matematike i maternjeg jezika“.

Druga pomoćna hipoteza: „Učenici koji su postigli slabije rezultate iz maternjeg jezika i matematike, lakše podnose i druge vrste „poraza“ i slabije ocjene iz vještina, čak i kada smatraju da su zaslužili višu ocjenu, dok odlični učenici to teže podnose“.

Treća pomoćna hipoteza: „Svi učenici imaju petice iz vještina (likovnog, muzičkog i fizičkog vaspitanja)“.

Četvrta pomoćna hipoteza: „Učenici više vole brojčano ocjenjivanje vještina (likovnog, muzičkog i fizičkog vaspitanja) iz razloga što im te ocjene popravljaju ukupan prosjek ocjena“.

U radu su korištene deskriptivne metode, od tehnika korištene su tehnika posmatranja, anketiranje, testiranje i rad na pedagoškoj dokumentaciji, a od instrumenata korištenis su fotoaparat, anketni upitnici kombinovanog tipa, testovi znanja i Dnevnici rada nastavnika u školi. Iz populacije učenika grada Bijeljina uzet je uzorak od 100 učenika šestog, sedmog, osmog i devetog razreda Osnovne škole „Knez Ivo od Semberije“ u Bijeljini, područno odjeljenje Koviljuše. Ispitano je i 17 nastavnika razredne i predmetne nastave osnovnih škola na teritoriji opštne Bijeljina. Istraživanje je sprovedeno u aprilu 2016. godine.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

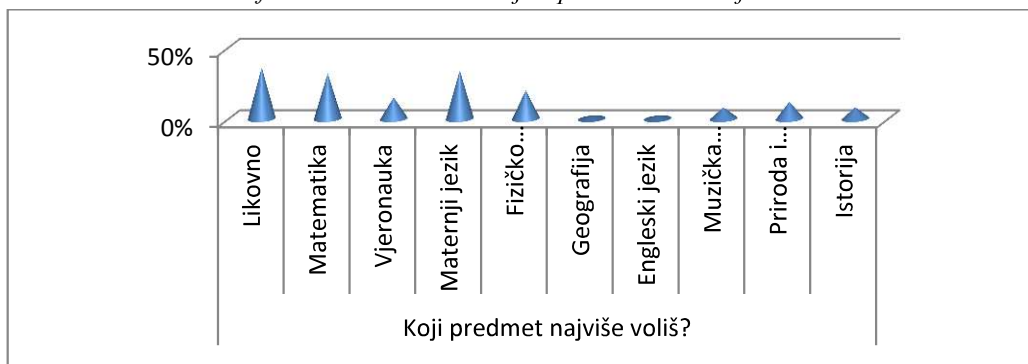
U ovom dijelu rada prikazani su i analizirani rezultati ispitivanja učenika u osnovnoj školi o ocjenama iz vještina, matematike i sprskog jezika. Anketiranjem utvrđeno je koje ocjene učenici imaju iz pomenutih predmeta, da li su zadovoljni ocjenama i šta misle o predmetima koje uče. Također su dati i rezultati ispitivanja mišljenja nastavnika o načinu ocjenjivanja vještina, da li je brojčano ocjenjivanje vještina ispravan način vrednovanja i zašto. Rezultati su prikazani tabelarno, opisno i grafički.

Tabela br .1.:Uspjeh ispitanih učenika na kraju polugodišta

Uspjeh ispitanih učenika na kraju polugodišta				
5	4	3	2	1
34%	42%	16%	6%	2%

Iz tabele vidimo da je najviše bilo vrlo dobrih učenika (42%), odličnih 34%, dobrih 16%, dovoljnih 6%, a učenika koji su imali slabu ocjenu 2%.

Grafikon br.1.: Predmeti koje ispitanici najviše vole

Iz grafikona vidimo da ispitanici najviše vole likovno vaspitanje (36%), maternji jezik 34%, matematiku 32% ispitanika, fizičko vaspitanje 20%, vjeronauku 15%, prirodu i društvo 12% ispitanika, 8% ispitanika najviše voli muzičku kulturu, a engleski i geografiju po 2% ispitanika.

Tabela br.2.: Zaključne ocjene iz izabranih omiljenih predmeta?

Zaključne ocjena izabranih omiljenih predmeta				
5	4	3	2	1
64%	9%	3%	0%	0%

Iz tabele vidimo da su učenici iz svojih omiljenih predmeta uglavnom imali zaključne petice, 64% ispitanika, zatim 9% ih je imalo četvorku i trojku samo 3% ispitanika, dvoje i jedinice nije niko imao iz svojih omiljenih predmeta.

Tabela br.3.: Zadovoljstvo zaključnom ocjenom iz omiljenog predmeta

Da li ste zadovoljni zaključnom ocjenom iz svog omiljenog predmeta?	
DA	NE
93%	7%

Grafikon nam pokazuje da se 93% ispitanika zadovoljna zaključnom ocjenom iz svog omiljenog predmeta, dok 7% učenika nije zadovoljno.

Tabela br.4.: Zaključna ocjena iz matematike

Zaključna ocjena iz matematike				
5	4	3	2	1
36%	30%	22%	11%	1%

Tabela pokazuje zaključne ocjene ispitanika iz matematike pa tu zaključujemo da je 36% ispitanika imalo zaključnu ocjenu odličan pet, 30% vrlodobar četiri, 22% dobar tri, 11% dovoljan dva i 1% ispitanika je imalo negativnu zaključnu ocjenu iz matematike.

Tabela br.5.: Zaključna ocjena iz maternjeg jezika

Zaključna ocjena iz maternjeg jezika				
5	4	3	2	1
52%	24%	16%	7%	1%

Iz tabele vidimo da su 52% ispitana učenika imala zaključnu ocjenu odličan pet iz maternjeg jezika, 24% vrlo dobar četiri, dobar 16%, dovoljan 2% i 1% ispitnika je imalo negativnu zaključnu ocjenu.

Tabela br.6.: Zaključna ocjena iz muzičke kulture

Zaključna ocjena iz muzičke kulture				
5	4	3	2	1
94%	6%	0%	0%	0%

Tabela pokazuje da je 94% ispitanih učenika imalo odličan pet iz muzičke kulture, a 6% vrlo dobar četiri.

Tabela br.7.: Zaključna ocjena iz likovne kulture

Zaključna ocjena iz likovne kulture				
5	4	3	2	1
91%	9%	0%	0%	0%

Iz tabele vidimo da je 91% ispitanih učenika iz likovne kulture imalo zaključnu ocjenu odličan pet, dok je 9% ispitanih učenika imalo zaključnu ocjenu vrlo dobar četiri.

Tabela br.8.: Zaključna ocjena iz fizičkog vaspitanja

Zaključna ocjena iz fizičkog vaspitanja				
5	4	3	2	1
100%	0%	0%	0%	0%

Tabela nam pokazuje da je svih 100% ispitanih učenika imalo zaključnu ocjenu odličan pet iz fizičkog vaspitanja.

Tabela br.9.: Prikazuje mišljenja učenika o tome da li su muzičko, likovno i fizičko, jednako važni predmeti koliko i matematika i maternji jezik

Da li su vještine isto važni predmeti koliko i matematika i maternji jezik?	
DA	NE
69%	31%

Iz tabele se vidi da 69% ispitanih učenika smatra da su muzičko, likovno i fizičko vaspitanje jednako važni predmeti kao i matematika i srpski jezik, dok 31% ispitanih učenika misli suprotno.

Tabela br.10 .: *Obrazloženja mišljenja učenika o važnosti muzičkog, likovnog i fizičkog vaspitanja u odnosu na matematiku i maternji jezik*

Mišljenja učenika o važnosti predmeta	
Matematika i srpski jezik	Vještine (Muzičko, likovno i fizičko vaspitanje)
Matematika razvija mozak	Popravljaju raspoloženje
Matematika i maternji jezik su važniji	Volim da crtam
Zanimljivo	Zanimljivo
Volim da pišem sastave iz maternjeg jezika	Volim da pjevam
Volim da učim	Uživam u sportu
Maternji jezik i matematika su bitniji	Pravilno se razvijamo
Na svim predmetima se radi	Na svim predmetima se radi
Potrebne su za dalji život	Popravljaju prosjek
Volim da čitam	Od muzičkog i likovnog nemamo ništa
Matematika je teža	Ne treba mi u životu
Maternji jezik je važan da bi bili pismeni	Nema ništa važno da se nauči na likovnom i muzičkom

Odgovori učenika koji se najčešće ponavljaju, samo u drugačijoj formulaciji rečenice, prikazani u tabeli su: Matematika razvija mozak, matematika i maternji jezik su važniji, Popravljaju raspoloženje, Svi predmeti su važni, iz svakog predmeta se nešto nauči, volim da crtam, zanimljivo, volim da učim, volim da pišem sastave iz maternjeg jezika, volim da pjevam, uživam u sportu, matematika je teža, zabavno je, na svim predmetima se radi, popravljaju prosjek, volim da čitam, potrebne su za dalji život, maternji jezik i matematika su bitniji, od muzičkog i likovnog nemamo ništa, ne treba mi u životu, pravilno se razvijamo, maternji jezik je važan da bi bili pismeni, nema ništa važno da se nauči na likovnom i muzičkom.

Tabela br.11 .: *Da li su ispitani učenici nekada dobili nižu ocjenu od očekivane iz muzičkog, likovnog ili fizičkog vaspitanja?*

Da li si nekada dobio nižu ocjenu od očekivane iz neke vještine?	
DA	NE
54%	46%

Iz tabele vidimo da je 54% ispitanih učenika dobilo nižu ocjenu od očekivane iz neke od vještina (likovno,muzičko ili fizičko vaspitanje), dok 46% ispitanika nije.

Tabela br.12 .: *Osjećanja ispitanih učenika u trenutku dobijanja niže ocjene od očekivane iz vještina*

Osjećanja učenika u trenutku dobijanja niže ocjene od očekivane iz vještina	%
Tužno	42%
Ljuto	15
Ružno	4
Povrijeđeno	8

Krivo mi	22
Veoma krivo	5
Zbunjeno	2
Obično	2
Plakalo mi se	2
Iznenadeno	2

Iz tabele možemo da zaključimo da su se učenici koji su dobili nižu ocjenu od očekivane, iz vještina, osjećali tužno (42%), ljuto (15%), ružno (4%), povrijeđeno (8%), da im je bilo krivo i veoma krivo (27%), da su bili zbunjeni (2%) dobijanjem niže ocjene.

Tabela br.13: Ispitivanje nastavnika i roditelja o ocjenjivanju vještina učenika

Da li ste za brojčano ili opisno ocjenjivanje učenika u vještinama?	
BROJČANO	OPISNO
38%	62%

Iz tabele vidimo da je 38% ispitanih roditelja i nastavnika za brojčano ocjenjivanje, a 62% za opisno.

Tabela br.14.: Ispitivanje nastavnika i roditelja o ocjenjivanju vještina učenika

Koji način ocjenjivanja učenika u vještina je, po vašem mišljenju, bolji?	
Opisni	Brojčani
Ne bi trebali da kaznimo dijete ako nije talentovano da crta, pjeva ili za sport.	Na vještinama izvuku bolji prosjek.
Vještine su bitne za svestran razvoj djece, ali ne bi trebale da budu obaveza i moranje, nego da to rade iz ljubavi i s radošću, a ne za ocjenu.	Brojčane ocjene iz vještina povećavaju prosjek učeniku i razredni prosjek.
Ocjene iz vještina ne treba da utiču na opšti uspjeh.	Učenici više poštuju nastavnike kada se predmet ocjenjuje brojčano.
Ne utiče na prosjek, i uspjeh učenika je realniji	Svaki nastavnik cijeni svoj predmet.

Iz tabele vidimo razloge zbog kojih su neki nastavnici i roditelji više za opisno ocjenjivanje, a to su uglavnom iz razloga da se učenik ne bi oštetio ako nije talentovan za neku vještinu, dok su razlozi za brojčano ocjenjivanje uglavnom to da učenici iz vještina dobijaju više ocjene nego iz ostalih predmeta pa iz tog razloga imaju i bolji prosjek, a i ugled nastavnika koji predaju te vještine je veći ako daje brojčane ocjene.

Tabela br.15.: Ispitivanje nastavnika i roditelja o ocjenjivanju vještina učenika

Da li je u redu da učenik koji ima sve zaključene petice iz svih predmeta ima nižu ocjenu iz vještina?	
DA	NE
7%	93%

Iz tabele vidimo da je 93% ispitana nastavnika i roditelja protiv toga da učenik koji ima zaključene sve petice ima nižu ocjenu iz vještina, dok je 7% ispitanika za.

ZAKLJUČAK

S obzirom da je u našem školskom sistemu zastupljeno broičano ocjenjivanje svih predmeta, javile su se neke sumnje u valjanost i mjerodavnost istih. Postavljaju se pitanja: Da li je urođeni talenat i vještina važniji od rada i truda učenika pa da se stavlja na isti novo ocjenjivanja. Da li učenik koji svojim trudom i radom uspije da savlada sve Nastavnim planom i programom predviđene obaveze za svoj uzrast, ali zbog fizičkog nedostatka ili jednostavno nedostatka talenta za muziku i crtanje treba da bude „kažnjen“ time da ne može imati sve petice, da ima nižu ocjenu iz vještine, dok za to vrijeme učenik koji ne uči dovoljno, ima zaključene „slabe“ četvorke (3,5 prosjek iz predmeta, što je zaključno 4) iz osnovnih predmeta (matematike, maternjeg jezika, prirode i društva), a petice iz vještina, ima isti uspjeh (odličan - pet) kao i onaj koji redovno uči i trudi se? Ako se već „ide u susret učeniku“, zašto to onda ne važi za sve učenike? Zar to nije nepošteno prema vrijednim i pametnim učenicima? Razmišlja li se o osjećanjima „oštećenih“ učenika? Ako smo dali višu ocjenu jednom učeniku koji je ne zaslužuje, onda bi trebali da je damo i ostalima, bez izuzetka. I onda niko ne bi bio nezadovoljan i ne bi iz škole nosili neprijatne emocije.

Glavna hipoteza ovog rada koja glasi: „Učenici više vole časove likovnog, muzičkog i fizičkog vaspitanja nego matematike i srpskog jezika“, nije u potpunosti potvrđena. Ispitivanjem učenika zaključeno je da najviše ispitanih učenika voli likovno vaspitanje (36%), zatim maternji jezik i matematiku, na četvrtom mjestu je fizičko vaspitanje (20%), zatim vjeronauka, priroda i društvo, a muzička kultura je na sedmom mjestu sa 8% ispitanika.

Prva pomoćna hipoteza koja glasi: „Ocjene iz vještina (likovnog, muzičkog i fizičkog vaspitanja) su više nego iz matematike i maternjeg jezika“, jeste potvrđena.

Iz rezultata istraživanja došli smo do zaključka da druga pomoćna hipoteza koja glasi: „Učenici koji su postigli slabije rezultate iz srpskog jezika i matematike, lakše podnose i druge vrste „poraza“ i slabije ocjene iz vještina, čak i kada smatraju da su zaslužili višu ocjenu, dok odlični učenici to teže podnose“ je potvrđena, čime zaključujemo da lošiji učenici bolje podnose nepravdu ako im je učinjena prilikom ocjenjivanja od boljih učenika.

Treća pomoćna hipoteza koja glasi: „ Svi učenici imaju petice iz vještina (likovnog, muzičkog i fizičkog vaspitanja)“ nie u potpunosti potvrđena. Anketiranje učenika pokazuje da je 94% ispitanih učenika imalo odličan uspjeh iz muzičke kulture, a 6% vrlo dobar, dok iz likovne kulture 91% ispitanih učenika je imalo zaključnu ocjenu odličan pet, a 9% ispitanih učenika imalo je zaključnu ocjenu vrlodobar četiri, dok iz fizičkog vaspitanja svi ispitani učenici su imali zaključene petice.

Anketiranjem učenika došlo se do zaključka da četvrta pomoćna hipoteza koja glasi: „Učenici više vole brojčano ocjenjivanje vještina (likovnog, muzičkog i fizičkog vaspitanja) iz razloga što im te ocjene popravljaju ukupan prosjek ocjena“, nije u potpunosti potvrđena. Lošiji učenici su uglavnom više opredjeljeni za brojčano ocjenjivanje dok su vrijedniji za opisno ili im je svejedno.

Ako uzmemo u obzir da ocjene iz svih predmeta moraju biti podsticaj u ličnom razvoju učenika iz ispitivanja učenika možemo zaključiti da način ocjenjivanja vještina koji je primjenjivan kod nekih nastavnika u u školi, nije bio u saglasnosti sa tim, te se kod djece manifestuje gubitkom volje za rad, nezainteresovanošću i osjećanja koja su preovladavala kod „oštećenih“ učenika su se bila: tuga, ljutnja, zbunjenost... Značaj fizičkog vaspitanja (kao i drugih vještina) je neosporan, jer većina učenika se ne bavi sportom i časovi fizičkog vaspitanja dođu kao „spas“ za razvoj učenika. Ali, pri ocjenjivanju učenika, da li je urođena vještina važnija od znanja iz predmeta u koje su učenici uložili trud, vrijeme i napor da to nauče?! Zar je ravnopravno ocjenjivanje urođenih vještina i predmeta za koje učenici da bi ih naučili moraju da se potrudu, zaista opravdano i realno? Na to pitanje odgovarali su nastavnici i roditelji, od kojih se velika većina od 93% složila da učenik koji ima zaključene sve petice ne bi smio da ima nižu ocjenu iz vještina, dok je samo 7% ispitanika bilo suprotnog mišljenja. Ispitani učenici, svih 100 % imaju iz fizičkog vaspitanja zaključenu ocjenu odličan pet, iz muzičke kulture 94% ispitanika učenika ima peticu zaključenu, dok iz likovne kulture taj procenat je bio još niži - 91%. U odnosu na matematiku (36% ispitanika je imalo zaključenu peticu) i maternji jezik (52 % ispitanika učenika su imala zaključenu peticu) ocjene iz vještina su više.

Zanimljiv je podatak da omiljeni predmet za 36% ispitanih učenika je likovno vaspitanje, za 34% učenika je to maternji jezik 34%, a na trećem mjestu je matematiku kod 32% ispitanika učenika, dok je fizičko vaspitanje sa 20% na četvrtom mjestu, a muzička kultura na sedmom mjestu i to kod samo 8% ispitanih učenika. 69% ispitanih učenika smatra da su muzičko, likovno i fizičko vaspitanje jednako važni predmeti kao i matematika i maternji jezik, dok 31% ispitanih učenika misli suprotno.

69% ispitanih učenika opravdanje za tvrdnje da su vještine jednako bitne koliko matematika i maternji jezik su našli u sljedećem: Popravljaju raspoloženje, pravilno se razvijamo, svi predmeti su važni, iz svakog predmeta se nešto nauči, volim da crtam, zanimljivo, volim da učim, volim da pjevam, uživam u sportu, zabavno je, na svim predmetima se radi, popravljaju prosjek. Dok 31% ispitanih učenika opravdanje za tvrdnje da su vještine nisu jednako važne kao i matematika i maternji jezik su našli u tome da: Matematika razvija mozak, matematika i maternji jezik su važniji, matematika je teža, volim da pišem sastave iz maternjeg jezika, volim da čitam, potrebne su za dalji život, maternji jezik i matematika su bitniji, od muzičkog i likovnog nemamo ništa, ne trebaju mi u životu ni likovno ni muzičko, maternji jezik je važan da bi bili pismeni, nema ništa važno da se nauči na likovnom i muzičkom. 38% ispitanih roditelja i nastavnika smatra da je brojčano ocjenjivanje vještina bolje, a 62% opisno. Razlozi zbog kojih su neki nastavnici i roditelji više za opisno ocjenjivanje su uglavnom da se učenik ne bi ošteti ako nije talentovan za neku vještinu, dok su razlozi za brojčano ocjenjivanje uglavnom to da učenici iz vještina dobijaju više ocjene nego iz ostalih predmeta pa iz tog razloga imaju i bolji prosjek, a i ugled nastavnika koji predaju te vještine je veći ako daje brojčane ocjene.

LITERATURA

1. Mišurec, I., Rešić, S. (2011): „Standardi matematičkih kompetencija u nastavi matematike“, Tuzla
2. Musić, H., Čolaković, E. (2012): Ocjenjivanje uspjeha učenika, Tuzla
3. Musić, H. (2015): Didaktika, Mostar
4. Suzić, N., (2005): „Pedaogija za 21. vijek“, Banja Luka, 2005.

5. Tomić, R., Osmić, I. (2006): Didaktika, Tuzla

Internet:

- <http://mzu.sbnet.hr/files/suradnickoucenjeunastavi.pdf> (Bajrić Romana: SURADNIČKO UČENJE U NASTAVI)
- <http://www.osmackat.org.rs/fajlovi/pravilnik-o-ocenjivanju.pdf> (Pravilnik o ocjenjivanju OŠ „Milivoje Borović, Mačkat, 2009.)
- <http://www.shu.hr/downloads/pravilnik4x.pdf> (Prijedlog izmjena i dopuna pravilnika o načinu praćenja i ocjenivanja učenika u osnovnoj školi, gimnazijama te općeobrazovnih predmeta u strukovnm i umjetničkim školama, Zavod za školstvo Repblike Hrvatske
- <http://odgoj.com/dsgn/2011/11/znacaj-interakcije-i-komunikacije-u-razredu/> (značaj komunikacije i interakcije u grupi)
- <http://www.slideshare.net/vhrzica/nasa-skolaikompetencijeaxxivijek-pdf> (kompetencije)
- <http://kriticko.blogspot.com/> (kritičko mišljenje)
- <https://www.google.ba/> (prvilnik o ocjenjivanju)
- <http://www.scribd.com/doc> Metoda-ankete-upitnika-i-intervjua (anket i upitnik)